

Indledning

I Danmark er regeringen gået til kamp mod det såkaldte »ekspertvælde«. Som en af de første politiske handlinger nedlagde man af samme grund en række råd og nævn. Endvidere foreslog regeringens støtteparti Dansk Folkeparti på et tidspunkt, at man nedlagde Dansk Center for Menneskerettigheder eller som minimum afskedigede centerets direktør, som man mente havde optrådt kritisk og politiserende. At det i sidste ende er politikerne, som skal træffe de politiske beslutninger i et demokratisk samfund, kan der næppe herske tvivl om. Derimod er det vanskeligt at forstå angsten overfor såkaldte eksperter f.eks. juridiske forskere. I et demokratisk samfund bør enhver politisk sag vel belyses bedst muligt, før der træffes endelig beslutning. Mest mulig viden bør tilvejebringes, således at politikernes grundlag for at udøve deres politiske magt og træffe de rigtige afgørelser er bedst muligt. Demokratiteoretikeren Jürgen Habermas fremhæver netop det forhold, at flest mulige argumenter inddrages i en politisk debat, som en grundsten i et demokrati. Sagen må belyses bedst muligt, hvorefter politikerne kan træffe de rigtige valg. Det er svært at træffe det rigtige valg, når beslutningsgrundlaget ikke er fyldestgørende. Derfor fremstår det usundt for den demokratiske proces at afvise fagfolks viden i den politiske proces. Fagkyndig viden, kommentarer og kritik bør ikke opfattes som noget, der fjerner magten fra politikerne eller som noget demokratifjendsk – viden og kri-

tik bidrager tværtimod til de politiske og demokratiske processer. I sidste ende er det de folkevalgte politikere, som skal træffe beslutningerne, og som bærer det politiske – og såfremt der er tale om en minister også det retlige – ansvar herfor.

Kritik er en integreret del af forskningsverdenen. Forskere vurderes – og kritiseres – af andre forskere ved bedømmelsen af større afhandlinger og dermed ved tildelingen af videnskabelige grader samt ved ansættelse i videnskabelige stillinger. Videnskabelige artikler bedømmes og kritiseres af referees, før de bringes i videnskabelige tidsskrifter. Når artiklerne er trykt, reagerer andre forskere undertiden og skriver kritiske svarartikler som modspil. I forskningsverdenen bidrager kritikken til at skabe et levende forskningsmiljø som hele tiden er i bevægelse, under udvikling, som genovervejer sig selv, sin retning og fornyer sig. Træk som også burde kendetegne et demokrati og dermed det politiske liv. Der er en nær sammenhæng mellem viden, kritik og demokrati – og de tre begreber bør leve i harmoni med hinanden. Det skal understreges, at ikke blot fagfolks kritik, men også andre gruppers kritik f.eks. almindelige borgeres kritik er frugtbar for et demokrati. Ikke blot politikerne, men også befolkningen bør deltage i den politiske debat.

Det proklameres da også ofte fra politisk side, at man ønsker at skabe en bred politisk debat i befolkningen om bestemte emner

senest f.eks. om EU-forfatningstraktaten. Man kan hævde, at også en folkelig debat kræver, at man har et grundlag at diskutere ud fra; noget viden, nogle argumenter, nogle kritiske indfaldsvinkler. Diskussion herunder kritik går hånd i hånd med ytringsfrihed i et demokratisk samfund.

I Retfærd betragtes kritik fortsat som noget positivt ladet, og her er der plads til diskussioner, kritik og divergerende opfattelser af retten, dens funktion og dens virkning i samfundet. Redaktionen håber, at artiklerne i Retfærd kan bidrage til igangværende diskussioner og inspirere til at sætte nye diskussioner i gang hos tidsskriftets læsere og i samfundet.

I dette nummer af Retfærd fortsættes den diskussion om juridisk undervisning, som påbegyndtes i Retfærd nr. 101, der var et temanummer om netop dette emne. Helge Strømsø's artikel *Hvordan arbejder jusstuderende med juridiske fagtekster?* skal således læses i sammenhæng med artiklerne i Retfærd nr. 101.

Forskellige retsfilosofiske positioner kommer til udtryk gennem de tre næste artikler i dette nummer af Retfærd. Morten Kinander forholder sig i sin artikel *En kritisk vurdering af moderne hermeneutisk rettsteori* til hermeneutikken; dens muligheder og dens begrænsninger. Hermeneutikken sættes i forhold til retsrealismen. Gadammers hermeneutiske teori, som den kommer til udtryk i »Wahrheit und Methode«, inddrages i artiklen. Alexander Carnera og Christian Borch beskæftiger sig i deres artikler begge med post-strukturalistiske/postmoderne teoretikere. Alexander Carneras artikel *Fra homo sacer til homo politicus? Agambens politiske filosofi som anledning* har som sit omdrejningspunkt Agambens politiske filosofi, men også Foucaults teori berøres.

Netop Foucaults teori læst ud fra et magtanalytisk perspektiv og sat ind i en retlig kontekst er temaet i Christian Borchs artikel *Foucault og ret. Magtanalytikkens retsociologiske implikationer*.

I de tre artikler indgår *kritik* som et element og denne betragtes som noget positivt. Alexander Carnera skriver (med reference til Foucault), at retten først kan begribes ved at vende tilbage til produktionen og dens kritiske betydning. Christian Borch fremhæver det træk ved Foucaults magtanalytik, at den kan anvendes til en intern, systemteoretisk kritik. Morten Kinander skriver:

»Den (retsteorien (red.)) fremhæver *ansvaret* som enhver rettsdogmatiker og jurist har – simpelthen ved å være deltager i det juridiske spillet; den forsøger å oppstille – nogen ganger – målestokker som man kan anvende når man skal evaluere, diskutere og eventuelt kritisere den vanlige juridiske praksis i et litt mer oversiktlig og overordnet perspektiv.«

Også de to sidste artikler i dette nummer af Retfærd har en kritisk indfaldsvinkel, idet forfatterne forholder sig kritisk til kvinders forhold og rettigheder: Stine Jørgensens artikel *Omsorgsarbejde i lyset af FN's kvindekonvention* og Sia Spiliopoulou Åkermarks artikel *Minoritetskvinnors rätt till familjeliv och artikel 8 i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna*.

Den kritiske vinkel på retten har altid været og er stadigvæk et kendetegn ved Retfærd.

Dette nummer af Retfærd er redigeret af den danske Retfærdredaktion.